

2017-02-04, GRÅ JAKO OCH TIMNEH JAKO UPPTAGNA PÅ CITES APPENDIX I /EU:S BILAGA A

Under CITES-konventionens möte i Sydafrika (CoP 17) i oktober 2016 beslutade representanter från 183 länder att stärka skyddet för bland annat grå jako och timneh jako. Det betyder att jakon nu listats i högsta skyddsklassen (CITES appendix I /EU:s bilaga A). Notera att inom CITES och EU hanteras timneh jako fortfarande som en underart av grå jako, det vill säga som *Psittacus erithacus timneh*.

Inom konventionen har beslutet om listning av grå jako och timneh jako trätt i kraft efter en övergångsperiod av 90 dagar, det vill säga andra januari 2017. Inom EU tog det längre tid eftersom besluten måste införlivas i EU:s egen lagstiftning. Inom EU är arterna upptagna på EU:s bilaga A från och med den 4 februari 2017.

Bakgrunden till beslutet är att arterna under decennier jagats mycket hårt då de är mycket populära som tamfåglar. Därför har de utsatts för smuggling och handel i en utsträckning som hotar arternas överlevnad i det vilda. Handel med fåglar som tas från naturen är nu alltså förbjuden.

Men vad betyder detta för mig som enskild fågelägare, och vad är CITES egentligen?

DET HÄR ÄR CITES

I hela världen finns det cirka 5 600 djurarter och över 30 000 växtarter som hotas genom att de har ett stort marknadsvärde som resulterar i en okontrollerad handel med dem. För att skydda och bevara hotade arter för framtiden, samt säkerställa den biologiska mångfalden, antogs 1973 konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter. Konventionen kallas Washingtonkonventionen eller CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora). Konventionen trädde i kraft 1975 och Sverige var ett av de första länder som undertecknad konventionen. Idag har 183 länder över hela världen antagit den.

I praktiken innebär det att myndigheternas arbete med CITES är till för att säkerställa att inga växter och djur som är upptagna på CITES lista är med i aktiviteter som kan ge ekonomisk vinning och på så sätt eliminera intresset för att samla in exemplar från det vilda. Undantaget är växter och djur som inte kommer från naturen, utan odlats eller fötts upp av människan, för dessa kan man få intyg att bedriva kommersiella aktiviteter. Orsaken till dessa lagar och myndigheternas noggranna uppföljning att de efterlevs är att handeln med ovanliga växter och djur, läs utrotningshotade, är mycket lukrativ och kräver kraftiga motåtgärder om dessa arter ska finnas kvar i det vilda. CITES ska stödja en hållbar, lagligt och spårbar handel samt motverka illegal handel. Allt krångel som vi upplever med CITES är för att säkerställa att inga nya A-listade exemplar kommer från naturen vilket tyvärr fortfarande sker.

CITES i Europa

Inom EU har CITES införts genom en särskild lagstiftning (bl a Rådets förordning nr 338/97 samt Kommissionens förordning 865/2006. Till båda två finns ändringsföreskrifter. Det är viktigt att alltid läsa den så kallade "konsoliderade versionen", d v s den versionen där ändringarna finns med), som gäller i hela unionen. Avsikten är att "skydda arter av vilda djur och växter och säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem". EU:s lagstiftning omfattar fler arter och har striktare bestämmelser än CITES. Så när vi i dagligt tal talar om CITES-listade djur menas de djur som är upptagna på Rådets förordning nr 338/97.

Vilka arbetar med CITES i Sverige?

Vi fågelägare kommer framför allt i kontakt med Jordbruksverket som är den administrativa myndigheten i Sverige, det är till dem vi ansöker om CITES-intyg. De i sin tur samarbetar med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Naturhistoriska Riksmuseet som är de vetenskapliga myndigheterna för CITES i Sverige. De vetenskapliga myndigheterna gör bland annat en bedömning om handeln riskerar att minska artens möjlighet att överleva. Jordbruksverket samarbetar även med Länsstyrelserna, som har tillsynsansvaret för bland annat arskyddsarbete, det vill säga CITES.

Olika klassningar av utrotningshotade djur

Man har delat in djur och växter i olika klassningar beroende på hur hotade arten är i det vilda. CITES-listan delas in i tre klassningar från I till III, där appendix I innehåller de växter och djur som är mest utrotningshotade. EU:s kommissionsförordning har klasser mellan A-D, där klass A motsvarar CITES appendix I. Notera att EU:s bilaga A kan omfatta djur och växter som inte är upptagen på CITES- appendix I, däremot finns alltid CITES I-listade arter med på EU:s bilaga A. Det är EU:s förordning bilaga A-D som Jordbruksverket arbetar efter i Sverige trots att de i dagligt tal pratar om CITES.

HUR BERÖR DETTA MIG SOM FÅGELÄGARE?

Äger du en fågel som är upptagen på EU:s bilaga A betyder det att du inte får utföra några kommersiella aktiviteter med din fågel utan tillstånd från Jordbruksverket. Med kommersiella aktiviteter menas till exempel all form av;

- sälja, köpa eller hyra ut djur
- annonsera om försäljning eller köp av djur
- erbjuda någon att köpa djur
- visa upp eller på annat sätt använda djur i vinstsyfte (t ex utställningar med entréavgift)
- annonsera om att skänka bort eller omplacera djur
- skänka bort/omplacera djur och ta emot betalning för buret

Allt detta behövs för att man inte direkt eller indirekt ska kunna göra ekonomisk vinning på en CITES-listad art.

Vad som vanligtvis påverkar en fågelägare är om man vill köpa eller sälja sin fågel, vilket man inte får göra utan CITES-intyg.

Om man äger en fågel sedan länge, och som tagits upp på EU:s bilaga A efter att den är född, behövs inget CITES-intyg om man bara ska äga den, det vill säga ha den i hemmet som ett husdjur. Detta då ingen ekonomisk vinning sker så länge den bara är hemma.

VILKA VANLIGA PAPEGOJOR ÄR UPPTAGNA PÅ EU:S BILAGA A?

De vanligaste förekommande papegojorna på marknaden är;

Finschs amason
Gulnackad amason
Gulhuvad amason
Granada amason
Tucuman amason
Vinröd amason
Grönkindad amason
Större soldatara, Buffons ara
Ljusröd ara
Soldatara, mindre soldatara
Rödpannad ara
Blåvingad ara
Goffins kakadua
Moluckkakadua
Mindre gultofskakadua
Mellanstor gultofskakadua
Orangetofskakadua
Hornparakit
Guldparakit

Tänk på att det även ingår underarter bland de som listas ovan. Hela listan på de fåglar som finns upptagna på EU:s bilaga A-D finns i KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) 2017/160 av den 20 januari 2017 om ändring av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0160&rid=1>

CITES-INTYG

Som alla vet så sker handel med fåglar upptagna på EU:s bilaga A. För att få utföra kommersiella aktiviteter, så som att sälja sin fågel, med arter upptagna på EU:s bilaga A söker man dispens. Det finns till exempel möjlighet att göra undantag för exemplar,

- som importerats till EU enligt gällande regler
- som importerats till EU eller införskafts innan CITES reglerna började gälla
- där djurets föräldrar är födda och uppvuxna i fångenskap

Den vanligaste anledningen till att fågelägare får dispens för sin fågel är att man kan styrka att den och dess föräldrar är födda och uppvuxna i fångenskap.

Jordbruksverket prövar ansökan om undantag från reglerna. För vissa ärenden skickar Jordbruksverket vidare ansökan till Naturvårdsverket som prövar handelns hållbarhet. Om de godkänner ansökan får man ett så kallad CITES-intyg för godkända kommersiella aktiviteter och man kan sälja sin fågel eller visa upp den på en utställning där det är entréavgift.

Förutsättningar för att kunna få CITES-intyg

Det finns vissa förutsättningar för att man ska kunna få CITES-intyg. Huvudregeln är att man ska kunna påvisa lagligt ursprung för fågeln. Det vill säga att man måste kunna bevisa att fågeln är född i fångenskap då syftet med CITES bland annat är att förhindra handel med vildfångade djur.

Fågeln måste vara märkt enligt CITES krav, vilket betyder att fåglar som är födda i fångenskap ska märkas med en individuellt märkt fast fotring. En fast ring träas på fågelns ben då den är mycket liten, lite mer än en vecka (beroende på art). Fågelns fot växer fort och ofta har man bara en eller någon dag på sig att sätta dit ringen. För tidigt och den ramlar av igen, för sent och den går inte att få dit. När fågelns fot växt går det inte att ta bort ringen från benet om man inte sågar eller klipper upp ringen. Än viktigare är det omvända, det går inte att sätta dit en sluten ring på en vuxen fågel och därmed är en sluten ring ett bra bevis på fågelns identitet. Därför måste din fågel vara ringmärkt med vad vi inom hobbyn kallar fast eller sluten ring som är utan söm och med en storlek som gör att ringen inte kan avlägsnas (som inte går att öppna och försluta igen). Gamla fåglar kan ha en karantänsring från Jordbruksverket, de kan räknas som ett bevis i kedjan men är inte jämförbart med en sluten fast fotring. Om det på grund av djurskyddsskäl inte är möjligt att ringmärka fågeln är det tillåtet att märka fågeln med mikrochiptransponder som överensstämmer med ISO-standarderna. Notera att märkningen är värdelös om den inte relaterar till en garant för att fågeln är uppfödd i fångenskap, att bara märka en fågel innebär inte att den har en historia. Märkningen gör att den därefter går att följa. Vad som är en garant bedömer Jordbruksverket från fall till fall. Ett intyg från veterinären som märkt fågeln där datum, art och ägare framgår är rekommenderat.

Man måste också ha information om föräldrafåglarnas ursprung så som deras ringnummer, ursprung och kopia på CITES-intyget.

HUR SÖKER JAG CITES-INTYG?

Då jakon precis listats på CITES appendix I/EU:s bilaga A inser myndigheterna att det i många fall kan vara omöjligt att uppfylla alla krav och gör därför en individuell bedömning i varje fall om CITES-intyg kan utfärdas. Jag har haft mycket kontakt med Jordbruksverket rörande CITES-intyg och mitt råd är att vara öppen, ärlig och prata med dem och förklara situationen. Skriv ner alla detaljer som du kommer ihåg, även sådana som känns oviktiga. Det finns många enskilda detaljer som tillsammans kan innebära att ett intyg utfärdas.

ID-märkning

Har man en omärkt fågel och vill söka CITES-intyg ska man börja med att chipmärka den hos en veterinär och be att få ett intyg på detta. Detta är viktigt då det annars är omöjligt att knyta ett framtida intyg till fågeln och därmed omöjliggör ett utfärdande.

Uppgifter om föräldrafåglar

Har du inga uppgifter om din fågels föräldrar, ta kontakt med uppfödaren och fråga om han/hon har erforderliga uppgifter. Myndigheterna inser att det kan vara svårt att få fram uppgifter om föräldrafåglarna framför allt då det gäller jakon, men ser att man försöker få fram så mycket information som möjligt. Man ska alltid ha i minnet att jakon uppfördes på EU:s bilaga A på grund av den utbredda illegala handeln med arten.

Uppfödningsbevis och kvitto

Vet du att du fått dessa handlingar men inte var de finns så är det en god idé att leta efter dem då dessa är mycket viktiga handlingar då CITES-intyg ska sökas.

Andra uppgifter som styrker fågelns bakgrund

Det kanske finns andra saker som kan styrka fågelns ursprung och att den funnits länge inom familjen? Ett foto där man kan bevisa att det är fotat för länge sedan, en granne som kan intyga att fågeln funnits länge i familjen, en tidigare ägare som kan intyga när de fick fågeln, något som intygar att fågeln är född före det år som den listades på EU:s bilaga A.

Blanketter att fylla i

Det tre olika blanketter som ska fyllas i vilka alla finns att ladda ner från Jordbruksverkets hemsida.

Blankett E9.21, ansökan om CITES-intyg.

Blankett E9.76, ursprungsuppgifter - levande djur

Blankett E9.79, kompletterande uppgifter till ansökan

Jag vet att det kan vara svårt att fylla i blanketterna, men är det något som är oklart, ring till Jordbruksverket och fråga om råd.

Betala

Innan du skickar in din ansökan måste du betala en ansökningsavgift på 350 kronor (januari 2017). Skicka pengarna till Jordbruksverkets bankgirokonto 5693-2486. Glöm inte att ange namn och adress samt att märka inbetalningen med nummer 10507 (CITES). Skicka kvittot på betalningen tillsammans med din ansökan.

Skicka in ansökan

Skicka in ansökan per brev till Jordbruksverket, 551 82 Jönköping eller underskriven och inskannad ansökan till registrator@jordbruksverket.se

När du fått intyget

CITES-intyget är en värdehandling och se till att förvara det säkert. Om din fågel dör ska det snarast skickas tillbaka till Jordbruksverket. Gör aldrig ändringar på ditt intyg eftersom det resulterar i att intyget blir ogiltig.

Hur länge gäller CITES-intyget?

Ett CITES-intyg gäller normalt hela fågelns liv och följer med fågelns även om den byter ägare. Det betyder att det inte behöver stå ditt namn på intyget. På Gruffs CITES-intyg står uppfödarens namn. Läs under ruta 4 och 20 för att se hur länge ditt CITES-intyg gäller.

Undantag från kravet på CITES-intyg

Du behöver inte ha CITES-intyg när du handlar med eller på annat sätt hanterar levande fåglar som är födda och uppfödda i fångenskap och som finns med på bilaga 10 i Kommissionens Förordning (EG) nr 865/2006. Detta undantag gäller bara i EU och det betyder att det inte finns några krav för kommersiella aktiviteter. Tillstånd krävs vid export eller import utanför EU. De fåglar som berör vår hobby är rödpannad kakariki (*Cyanoramphus novaezelandiae*), svarthätteparakit (*Psephotus dissimilis*) och kapucinersiska (*Carduelis cucullata*).

KRAV PÅ FÅGLAR SOM ÄR UPPTAGNA PÅ CITES APPENDIX II /EU:S BILAGA B

Sedan 1997 finns det även krav på fåglar som är upptagna på CITES appendix II /EU:s bilaga B. Detta berör många fågelägare då alla papegojor förutom undulat (*Melopsittacus undulatus*), nymfparakit (*Nymphicus hollandicus*), halsbandsparakit (*Psittacula krameri*) och rosenhuvad dvärgpapegoja (*Agapornis roseicollis*) är upptagna på EU:s bilaga A och B.

Lagligt ursprung för djur på EU:s-bilaga B

Ska man utföra kommersiella aktiviteter med fåglar upptagna på EU:s bilaga B gäller samma regler rörande legal bakgrund som för fåglar upptagna på EU:s bilaga A omnämnt ovan i stycket "Hur berör detta mig som fågelägare".

Skillnaden är att vid handel med B-listade arter behövs inget CITES-intyg, men däremot krävs dokument som styrker djurets lagliga ursprung.

Utan dokument på lagligt ursprung - inga kommersiella aktiviteter

Finns inte dokumentation som styrker djurets lagliga ursprung gäller samma förbud för B-listade arter som för A-listade, det vill säga de får inte användas i kommersiella aktiviteter (Rådets förordning (EG) nr 338/97 artikel 8.5).

Krav på härstamningsintyg (uppfödningbevis) och/eller importtillstånd

Bevis på lagligt ursprung kan variera beroende på vilken art det är frågan om. Det räcker inte med ett kvitto från inköpet utan du måste ha ett härstamningsintyg (uppfödningbevis) eller likvärdig dokumentation, eller kopia på importtillstånd.

Härstamningsintyg eller motsvarande dokumentation ska innehålla information om föräldradjuret och tydliga uppgifter om uppfödaren. Om båda eller ett av föräldradjuret har importerats till EU ska du ha en kopia på CITES importtillstånd för det/de djur som importerats. Kopian på importtillståndet ska följa djuret/föräldradjuret/föräldradjuret vid varje ägarbyte inom EU.

Hur påverkar det oss som djurägare?

Du som säljer djur ska förse köparen med relevant information om djurets ursprung. Både artskydds- och djurskyddsregelverket innehåller krav på dig som säljer djur i större omfattning. Köper du fasta ringar av Riksförbundet Svensk Fågelhobby får du med ett uppfödningbevis där fält för alla relevanta uppgifter finns. Var noga med att fylla i det och förklara för köparen att det är en värdehandling och ska alltid åtföljas fågel. Det finns inte samma märkningskrav för B-listade fåglar som det finns för A-listade fåglar. Jordbruksverket rekommenderar dock att alltid märka sina fåglar eftersom det underlättar att man kan visa den lagliga bakgrunden.

Du som köper djur har samma ansvar som säljaren och därför måste du vara säker på att de djur du tänker köpa är fångenskapsuppfödda djur med lagligt ursprung. Det är olagligt att köpa eller bara efterfråga CITES-listade djur då det skapar en efterfrågan som innebär att det finns ekonomisk vinning att erbjuda djur till försäljning. Du har även ansvar att kontrollera att de uppgifter du får är korrekta. Använd sunt förnuft! Du bör ställa dig frågan om arten är lättförökad i fångenskap, om den får handlas med och exporteras från ursprungslandet med mera. Du som köper djur vid exempelvis mässor eller via internet ska vara extra försiktig och observant så att du endast köper djur med lagligt ursprung.

Hårdare krav för vissa arter

Kraven på hur man ska dokumentera lagligt ursprung är inte exakt specificerade. För arter som är lättförökade och förekommer i stor utsträckning inom handeln kan det vara tillräckligt med endast ett härstamningsbevis (uppfödningbevis) eller likvärdigt dokument. Vid handel med arter som är sällsynta, dyra, svåra att föröka i

**Svensk Fågelhobbys
Uppfödningbevis**

Svenskt namn _____
Vetenskapligt namn _____
Ringnummer _____
Chipnummer _____
Född den _____
Köstestad den _____ Köstestad visade _____
Stamboksidet/nr _____
Föräldrarnas id 10 _____ 01 _____
Arten finns på CITES I Ja Nej Om ja - CITESINTYG nr _____
Uppfödarens namn _____
Uppfödarens adress _____
Uppfödarens förenings tillhörighet _____
Övriga uppgifter _____
Datum _____
Uppfödarens namn/signering/signatur _____
© Riksförbundet Svensk Fågelhobby

fångenskap eller som omfattas av handels- eller exportförbud i ursprungslandet krävs ofta mer information för att visa lagligt ursprung. Exempel på sådana arter gulstjärtad korpkakadua (*Calyptorhynchus funereus*) och svartnäbbad amason (*Amazona agilis*).

PAPEGOJOR SOM INTE ÄR UPPTAGNA PÅ CITES APPENDIX I - II /EU:S BILAGA A – B

Samtliga papegojor förutom undulat, nymfparakit, halsbandsparakit och rosenhuvad dvärgpapegoja är upptagna på EU:s bilaga A eller B. Även detta påverkar dig som fågelägare till exempel vid import, export och om du ska åka på semester med dina fåglar utanför EU. Du behöver inte CITES-tillstånd för dessa arter, men olika länder kan ha andra krav så som krav på hälsointyg. Ta i god tid kontakt med landets motsvarighet till Jordbruksverket och hör efter vilka krav de ställer.

FRAMTIDEN

Med tanke på den habitförstörelse som sker och att det tyvärr fortfarande vildfångas papegojor för försäljning är det tyvärr troligt att fler papegojor kommer att hamna på CITES appendix I /EU:s bilaga A. Agera därför redan nu och ID-märk alla fåglar och säkerställ att dokumentation som kan efterfrågas i framtiden följer med fågeln. Måste en fast fottringen tas bort ska detta göras hos en veterinär samtidigt som fågeln istället chipmärks och åtgärden dokumenteras. Funderar du på att köpa en papegoja, se till att den är ringmärkt och att all dokumentation är i sin ordning.

Behandla din fågels dokument som värdepapper och se till att förvara dem på ett ställe där de inte kan bli stulna, försvinna eller brinna upp. Själv har jag alla mina fåglars dokument i bankfacket och kopior mer lättillgängliga.

Ett stort tack till Andrea Ljung och Michael Diemer, Statens Jordbruksverk, Enheten för CITES, foder och djurprodukter, som svarat på mina frågor och faktagranskat artikeln före publicering.

Informationen till artikeln kommer från Jordbruksverket, www.jordbruksverket.se

Observera

Tyvärr har Naturvårdsverket använt sig av en lista från Sveriges Ornitologiska Förening för trivialnamnen. De har ersatt namn som sedan det begav sig använts inom svensk litteratur och i dagligt tal. De nya namnen innehåller anglicismer; amason med z eller saint istället för sankt (s:t). Man har även vid ett flertal tillfällen gått ifrån vad det vetenskapliga namnet betyder; *amazona viridigenalis* som betyder just grönkindad amason mot rödkronad amazon eller *cacatua goffini* som inte längre heter goffinkakadua utan Tanimbarkakadua